

Anita Tufekčić

OŠ Antun i Stjepan Radić, Gunja

ariana200@gmail.com

ISSN 1845-2434

[CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Biljana Krnjajić

OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar

biljana.krnjajic@gmail.com

Motivacijski poticaji školskog knjižničara u odgojno-obrazovnoj aktivnosti učenika kroz filmsko stvaralaštvo

Motivational incentives of the school librarian in the educational activity of students through filmmaking

Stručni rad

Sažetak: Uloga školskog knjižničara danas je složenija nego prije. Zahtijeva dobro poznavanje učenika i njihovih potreba i mogućnosti te visok stupanj suradnje s učiteljima i roditeljima. Sve to pridonosi stvaranju konstruktivne i kreativne atmosfere u školi. Kreativni učitelji/knjižničari svakodnevno istražuju nove sadržaje kako bi nastavu učinili motivirajućom i zanimljivom. U višegodišnjem iskustvu odgojno-obrazovnoga rada autorice su se susretale s različitim zahtjevima. U svim tim različitim sustavima, pristupima i gledištima jedna je konstanta ostala nepromijenjena – neiscrpna učenička kreativnost i stvaralačka energija koju je vođenim aktivnostima potrebno osloboditi i usmjeriti. Današnji digitalni alati proširili su prostor za njezino iskazivanje i, uz svrsishodno vođenje u različitim aktivnostima, mogu poslužiti kao izvrstan medij za poticanje stvaralaštva. Filmska pismenost danas je postala jedan od imperativa digitalnog doba, a filmski sadržaji, na različitim platformama i u različitim formatima, postali su dostupniji više nego ikada. Od iznimne je važnosti na koji će se način ti filmski sadržaji birati i kritički promišljati, zato je nužno kontinuirano poučavati filmsku pismenost na različite načine. Tako bi škole, a u budućnosti i školske knjižnice, morale biti primarno mjesto filmskog obrazovanja. *Ljetna škola filma Gunja* sjajan je primjer suradnje na interdisciplinarnom planu školske edukacije i bavljenja kritičkim razmišljanjem kroz bavljenje filmskom umjetnošću. To je škola prepoznatljivog filmskog rukopisa čiji se radovi uspješno prikazuju na filmskim festivalima i revijama u Hrvatskoj i inozemstvu.

Ključne riječi: digitalni alati, filmska pismenost, *Ljetna škola filma Gunja*, medijska pismenost, školska knjižnica

1. Uvod

Državni stručni skup pod nazivom *Digitalni obzori*, završna konferencija u sklopu projekta *e-Škole*, održan je u XII. gimnaziji u Zagrebu, 28. i 29. rujna 2023. godine. Na predavanjima i radionicama sudjelovalo je uživo i *online* gotovo 900 odgojno-obrazovnih radnika. Anita Tufekčić iz Osnovne škole Antun i Stjepan Radić Gunja i Biljana Krnjajić iz Osnovne škole Siniše Glavaševića Vukovar održale su dvije radionice o medijskom i filmskom odgoju za sudionike i time dale doprinos u promociji digitalnog učenja i usavršavanja. Radionice su bile usmjerene na primjenu digitalne tehnologije kako u neposrednom radu s učenicima tako i u ostalim poslovima odgojno-obrazovnih radnika. Kroz radionice je naglašena potreba za što boljim razumijevanjem onoga što film omogućuje s ciljem podizanja svijesti o prednostima i nedostacima. Također, istaknuta je važnost pojedinca koji kao dio sustava ne treba čekati gotovo rješenje, već i sam biti kotačić i pokretač promjene. Naravno, uz važnost kreativnosti i kritičkog promišljanja. Govoriti danas o životu čovjeka, posebno djece i mladih, nije moguće bez dubljeg poimanja i znanstvenog interpretiranja uloge medija. Mediji ne samo da su prijenosnici kulturnih sadržaja, već su svojevrsna kultura za sebe. Međutim, danas mediji sve više nude zabavne sadržaje, ne vodeći pritom računa o njihovoj etičnosti. Sve je manje, strogo pedagoški gledano, odgojnih, a sve više sadržaja koji su na granici senzacionalizma ili indoktrinacije. Medijska i filmska pismenost nužna je za učitelje, knjižničare i učenike kako ne bi bili samo pasivni konzumenti medijskih informacija, već aktivni i kritički sudionici tog procesa.

Možemo reći da su mediji „tehnička oprema“ koja omogućuje ljudima komunikaciju i prijenos misli, bez obzira na njihovu formu i cilj. Naša djeca rastu u svijetu zasićenom medijskim porukama, u svijetu u kojem raznovrsni mediji ispunjavaju njihovo slobodno vrijeme, utječući na formiranje kulturnih vrijednosti i stavova te razvoj individualiteta. Mladi sve više postaju „robotima“ masovnih komunikacija, ovisnici o internetu (blogovima, videoigramama), a socijalna potištenost i izoliranost pojedinca sveprisutne su. Zbog toga je potrebno djeci i mladima pružiti osnovna znanja i vještine kako bi znali odabrati medij te analizirati i ocijeniti medijske poruke.

Zanki Pejić (2022: 8) u svom radu navodi da nas mediji okružuju na svakome koraku te da je iluzorno očekivati da djecu možemo zatvoriti pod stakleno zvono i zaštititi od negativnih poruka. Međutim, ono što možemo jest učiniti medije dragocjenim odgojnim i obrazovnim sredstvima, potaknuti stvaralačke kompetencije djece i usmjeriti ih na timski rad, što rad na filmu svakako jest. Dječji film idealna je dopuna takvoj vrsti nastave – s jedne strane jer je, logično, namijenjen osnovnoškolskom uzrastu te, s druge strane, jer ta ista djeca o njemu promišljaju. Film je njihovo izražajno sredstvo koje spaja i tehnički i umjetnički motivirane učenike.

2. Što je film?

Mikić (2001: 15) u svojoj knjizi tvrdi da je film složeno područje. On je istovremeno osobno doživljajni i društveni fenomen, kulturni i gospodarski, elitani i populističan, zahtjevan i zabavan. Zaključuje da film jest, odnosno može biti i umjetnost, dok kao industrija zabave gledatelju nudi opuštanje i ulazak u jedan drugačiji svijet od svakodnevnoga.

Kako se filmovima uvijek iznosi svjetonazor, stav prema životu i pojavama, a film osim toga posjeduje i iznimnu sugestivnu moć, možemo reći da je film i politika. Film je i tehnika, jer rođen je u krilu tehnike. Na samom kraju, Mikić (2001: 18) još zaključno tvrdi da je film masovno-komunikacijski, masovno-društveni i politički fenomen, gospodarstvena grana, komunikacija, umjetnost.

Danas, kada je teško utvrditi granice između medija, kada jedan medij prelazi u drugi, kada se isprepliću na sve moguće načine, a tehnički su sve savršeniji, zaista je teško zainteresirati mlade baš za bavljenje filmom. Magija filma ne bi se trebala umanjiti, već bi aktivno bavljenje filmom trebalo pridonijeti tome da učenici još više uživaju u filmu jer znaju kako on nastaje (ibid.: 239). Prije realizacije učeničkog filma treba objasniti filmskoj ekipi razlike između filmskog snimanja, videa i filma. Svakome dobrom filmskom projektu prethodi dobra ideja. Originalnu filmsku ideju moguće je izraziti u jednoj poticajnoj rečenici. Jedan od načina traženja ideje za igrani film može biti fotografiranje različitih mjesta u gradu, na selu, u školi i oko nje; trgova, ulica, dvorišta, dječjega parka, kamenih stuba, mjesne luke, rascvjetane livade, napuštenih dvorišta, staroga tavana... pišu Horvatek Forjan, Krunić i Jakob (2011: 6). Dakle, sve oko nas može poslužiti kao ideja za prvi film. Dječje filmsko, video i radijsko stvaralaštvo koristi se kako bi se poboljšala dinamičnost i kreativnost dječjeg stvaralaštva sa svrhom prezentiranja društveno prihvatljivog ponašanja. Koristeći se vlastitim medijima djeci se pruža mogućnost izražavanja, poučava ih se društvenim vrijednostima, razvijanju pozitivnih vrijednosti, tolerantnom ponašanju, poštivanju ljudskih prava i sloboda te promoviranju zdravih stilova života, tvrde Šarić i Bartolić (2012: 9).

3. Ljetna škola filma Gunja

Sve je započelo davne 1960. godine kada je Josip Krunić počeo raditi u gunjanskoj osnovnoj školi kao nastavnik hrvatskoga jezika i književnosti. Idejni je začetnik Multimedijalnog centra Studio kreativnih ideja Gunja – MMC SKIG, koji svoje korijene ima u Literarno-novinarskoj družini Dragutin Tadijanović, ustanovljenoj također 1960. godine. Početak radijskog stvaralaštva datira iz 1974. godine, da bi se 1995. godine rad proširio na još jedan medij – televiziju. Video-filmska djelatnost, koja datira iz 2003. godine, vjerojatno je najreprezentativniji segment kreativno-stručnoga rada SKIG-a. U samo sedam godina

djelovanja proizvedeno je preko 100 filmova, što igranih, što eksperimentalnih i dokumentarnih, a 20-ak filmova nagrađeno je na različitim revijama, festivalima i smotrama. Ti se filmovi često prikazuju i na programima HTV-a, a nekoliko ih je uvršteno i u osnovnoškolske programe medijske kulture (Forjan Horvatek, Krunić i Jakob, 2011: 111). Danas filmska družina i dalje djeluje, ali pod voditeljskom palicom školske knjižničarke dr. sc. Anite Tufekčić koja je uspješno vodi od 2015. godine.

Od 23. do 28. srpnja 2023. Osnovna škola Antun i Stjepan Radić Gunja je, u suradnji sa školskom knjižničarkom i Studijem kreativnih ideja Gunja, provodila *Ljetnu školu filma Gunja* na kojoj su sudjelovali učenici iz cijele Hrvatske. *Ljetna škola filma Gunja* projekt je koji su 2009. godine pokrenuli studenti Akademije dramske umjetnosti i Fakulteta političkih znanosti te osnivači Studija kreativnih ideja Gunja (SKIG), a sve u želji da dođu u Gunju i jedan ljetni tjedan posvete prenošenju znanja mlađim generacijama kroz zabavne i poučne ljetne radionice. Ovo je jedinstveni događaj u Cvelferiji i filmovi koji se prikazuju, kao i broj djece koja se prijave i sudjeluju, svjedoči o tome da Gunja postaje malo središte filma. Svake se godine ova škola može pohvaliti s više od 50 polaznika iz cijele Hrvatske i susjednih zemalja (vidi sliku 1). Godine 2023. održano je sedam radionica: igrani film, dokumentarni film, (za)igrani film, radioigra, glazbena produkcija, press-radionica i radionica analogne fotografije. Svaki voditelj radionice imao je svog asistenta. Svi voditelji su volonteri, kao i učenici koji za vrijeme ljetne škole pružaju smještaj i pomažu jedni drugima na radionicama kroz timski rad. Plod zajedničkoga rada je projekcija radioničkih filmova i izložba crno-bijelih fotografija.

Slika 1. Zatvaranje *Ljetne škole filma Gunja*

Inicijativa jedne osobe, ma koliko njezina motivacija bila jaka, s jedne strane zahtijeva djecu zainteresiranu za stjecanje znanja o filmovima i njihovu produkciju, a s druge strane treba mjesto, okvir i mrežu unutar koje njihova postignuća i produkcije mogu pronaći svoju publiku i priznanja (Stein, 2022: 32). Cilj je filmskoga obrazovanja konačno osnažiti mlade i omogućiti im da pronađu svoj način izražavanja te da ujedno produktivno sudjeluju u stvaranju novog društva (ibid.: 34), što *Ljetna škola filma Gunja* kao edukacija definitivno nudi.

Mnogi od polaznika kasnije odlučuju nastaviti proširivati svoja znanja vezana uz kreativne industrije, a nekima to postane budući profesionalni poziv. Drugima amatersko bavljenje filmom i fotografijom postane hobi, a svima stečena znanja pridonose općoj kulturi i kvalitetnom provođenju vremena.

4. 14. Ljetna škola filma Gunja

Četrnaesto izdanje *Ljetne škole filma Gunja* održalo se od 23. do 28. srpnja 2023. godine (vidi sliku 2). U sklopu *Ljetne škole filma*, u atriju Osnovne škole Antun i Stjepan Radić u Gunji održala se i Filmska revija *Novo kino Osmijeh ili ljetno kino*. Program revije bio je sastavljen od filmova recentne domaće i regionalne produkcije. Pod gunjanskim zvjezdanim nebom bili su prikazani i filmovi: *Ljeto kada sam naučila letjeti* (redatelj Radivoje Andrić), *El Shatt* (redatelj Ivan Ramljak), *Cvrčak i mravica* (redatelj Luka Rukavina) te *Garbura* (redatelj Josip Žuvan) (vidi sliku 3). Uz četiri večeri dugometražnih filmova posjetitelji su imali još priliku pogledati izložbu *GIF for FUSE* i odabrane kratkometražne eksperimentalne i hibridne filmove, a ulaz na sve filmske projekcije bio je besplatan.

Slika 2. Plakat *Ljetne škole filma Gunja*

Press-radionica pripremila je svoje III. Kronike koje prate zanimljive teme i događaje polaznika na *Ljetnoj školi filma Gunja*. Radionica (za)igranog filma premijerno je prikazala film *San ili java* u kojem su glumili učenici gunjanske osnovne škole. U okviru radionice igranog filma snimljen je igrani film atmosfere pod naslovom *Nevrijeme*. Na radionici radioigre priređena je radiodrama pod naslovom *Dobar protiv sjeverca*. Na radionici dokumentarnog filma snimljen je dokumentarni film pod naslovom *Ispaša* koji nam donosi priču o obitelji koja čuva ovce. Glazbena produkcija bila je najplodnija jer su polaznici pripremali glazbenu podlogu za sve radionice, a predstavili su se s izvedbom *Struji struja*. Polaznici radionice analogne fotografije priredili su izložbu crno-bijelih fotografija koja se mogla pogledati u hodniku škole na izložbenim okvirima, ali i u mrežnom obliku ([14. Ljetna škola filma Gunja](#)).

Završnicu *Ljetne škole filma* gledalo je više od dvjesto sudionika i polaznika iz Gunje i izvan nje. Na samom kraju voditeljica programa zahvalila je svim polaznicima i voditeljima na uspješnom radu i održavanju još jedne *Ljetne škole filma*, ali i svim Gunjancima koji su ponudili svoje kuće i ugostili sudionike i djecu koja nisu iz Gunje. Voditelji su podijelili zahvalnice polaznicima, organizatorima i svima ostalima zaslužnima za održavanje *14. Ljetne škole filma* koja je uspješno završena unatoč nedostatku struje i interneta u cijeloj školi zbog posljedica nevremena.

Slika 3. Novo kino Osmijeh

5. Zaključak

Da bi se napravio film potreban je timski rad. Svi moraju sudjelovati i dati sve od sebe da konačni proizvod uspije. Netko ima talent biti pred kamerom, netko se pak osjeća sigurnije u pozadini, netko ima želju baviti se zvukom, rasvjetom i kamerom, netko želi smisliti priču, netko drugi baviti se maskom, rekvizitima... Ukratko, na filmskom setu za svakoga ima posla.

Uspjeh *Ljetne škole filma Gunja* ne temelji se samo na stvaranju filma, organiziranju škole filma i *Ljetnog kina Osmijeh*, već i na volonterskom radu. Bez mnogih ljudi koji sudjeluju na razne načine, bilo to financijski, na tehničkom polju ili kao moralna podrška, ova manifestacija ne bi se održala već 14 godina.

Osim prezentacije samih filmova, na ovoj školi polaznici radionica dobivaju i dodatnu mogućnost upoznavanja i usporedbe s onim što u ovoj vrsti stvaralaštva i kreativnog izražavanja rade njihovi vršnjaci u zemlji i inozemstvu. Važno je napomenuti da ovakve aktivnosti s jedne strane pridonose kreativnom procesu ideja za samu produkciju Ljetne škole filma Gunja, dok s druge strane dodatno promoviraju malo selo Gunja.

Literatura

1. 14. Ljetna škola filma Gunja: Analogna Fotografija (n. d.) Dostupno na: <https://myalbum.com/album/xZQwSnbNcvEzy4/?invite=a577f8de-9a1d-48bb-9a02-4acdf539d054> [05.04.2024.]
2. Horvatek Forjan, M., Krunić, J. i Jakob, N. (2011) *Od ideje do premijere*. Zagreb: Profil.
3. Ljetna škola filma Gunja (n. d.) Dostupno na: https://www.facebook.com/ljsfg/?locale=hr_HR/ [15.10.2023.]
4. Mikić, K. (2001) *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.
5. Stein, H. (2022) Filmsko obrazovanje i stvaranje – počeci dječjeg amaterskog filmskog stvaralaštva na našim prostorima. *Zapis: bilten Hrvatskog filmskog saveza*, 85, str. 32–34.
6. Šarić, K. i Bartolić, A. (2012) *Ja sam u svom filmu*. Zagreb: Naklada Ljevak.
7. Zanki Pejić, S. (2022) Revija hrvatskog filmskog stvaralaštva djece u okviru revijskih i obrazovnih programa Hrvatskog filmskog saveza. *Zapis: bilten Hrvatskog filmskog saveza*, 85, str. 6–9.